

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"  
Заступник керівника  
(проректор з науково-педагогічної роботи)

---

В. Є. Єрмаченко

**БІЗНЕС-МОДЕЛЮВАННЯ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**  
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітній рівень	Третій
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Вид дисципліни	<b>вибіркова</b>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<b>українська</b>

Завідувач кафедри статистики і  
Економічного прогнозування

О.В. Раєвнева

Харків  
ХНЕУ ім. С. Кузнеця  
2019

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

на засіданні кафедри економічної теорії, статистики та прогнозування  
Протокол № 1 від 02.09.2019 р.

Розробники:

Раєвнева О. В., д.е.н., проф. кафедри статистики і економічного прогнозування  
Бровко О.І., к.е.н., доц. кафедри статистики і економічного прогнозування

**Лист оновлення та перезатвердження  
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри
2019-2020	02.09.2019 р	1	

## 1. Вступ

### **Анотація навчальної дисципліни:**

В сучасних мінливих умовах зовнішнього середовища важливим підтвердженням ефективності функціонування суб'єкта господарювання є збільшення ринкової вартості підприємства, що стає можливим завдяки формуванню його конкурентоспроможної моделі бізнесу.

Враховуючи динамічний розвиток і тенденції інтелектуалізації бізнесу, зростання ролі інноваційної діяльності у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, всебічний вплив інформаційних потоків, розвиток електронного бізнесу, Інтернету, широке використання економіко-математичних розрахунків, зараз поняття «бізнес-модель підприємства» варто розглядати в узагальнюючому виді, тобто як таке, що охоплює всі аспекти управління компанією.

**Бізнес-модель підприємства** – це сукупність елементів, які характеризують принципову, відмінну від конкурентів логіку його функціонування на основі використання ключових компетенцій для максимально ефективного розподілу стратегічних ресурсів у системі бізнес-процесів із метою створення продукту (послуги), що відповідає пріоритетам споживачів.

Більш глибоко сутність бізнес-моделі підприємства розкривається через її функції: визначення місії, стратегічного бачення та перспектив розвитку компанії на нинішньому і перспективних ринках; вивчення майбутніх пріоритетів споживачів; забезпечення оптимального розподілу наявних та орієнтація на мобілізацію нових (потенційних) стратегічних ресурсів компанії; організація ефективної системи бізнес-процесів; формування, використання та розвиток інтелектуального капіталу компанії; ідентифікація та реалізація ключових компетенцій; залучення капіталу інвесторів; збільшення ринкової вартості та прибутковості компанії; підвищення конкурентоспроможності та забезпечення унікальності компанії на ринку.

Вивчення навчальної дисципліни «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності» належить до циклу вибіркових дисциплін освітнього ступеня «доктор філософії» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для всіх освітньо-професійної програми та спрямована на формування у здобувачів базових компетентностей щодо змоги моделювати, аналізувати, об'єктивно оцінювати поведінку суб'єктів господарювання, виявляти тенденції зміни досліджуваних явищ і прогнозувати їх розвиток та інтерпретації отриманих результатів дослідження тощо.

Об'єктом навчальної дисципліни є соціально-економічні процеси та складові соціальних, культурних, економічних, інформаційних та бізнесових систем.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс економіко-математичних моделей оцінки, аналізу та прогнозування різних аспектів підприємницької діяльності.

Мета навчальної дисципліни: формування теоретичних знань та практичних навичок щодо дослідження підприємницької діяльності, побудови прогнозів та розробки сценаріїв поведінки агентів ринкових відношень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Бізнес-моделювання в підприємницькій діяльності» є:

- узагальнення інформації, щодо видів економіко-математичних моделей та їх використання в підприємницькій діяльності;
- вивчення економетричних методів прогнозування підприємницької діяльності дослідження виробничих функцій та їх характеристик для планування виробничої діяльності підприємств;
- узагальнення та аналіз сучасних моделей в різних сферах підприємницької діяльності;

дослідження поведінки споживачів та виробників та прогнозування їх взаємодії

Курс	1	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	лабораторні	20
Самостійна робота	110	
Форма підсумкового контролю	Залік	

**Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:**

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Інтелектуальні методи обробки соціально-економічної інформації	Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях
Сучасні економічні теорії	Написання дисертаційної роботи
Економіка підприємства	

**2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:**

Компетентності	Результати навчання
Здатність управління підприємницькою діяльністю на підставі моделювання реакцій підприємств та організацій на збурення зовнішнього та внутрішнього середовищ	Здатність щодо визначення об'єкту, суб'єкту дослідження соціально-економічних явищ та процесів. Здатність до формування інформаційної бази дослідження.
Здатність до побудови економіко-математичних моделей дослідження та прогнозування підприємницької діяльності	Здатність до розрахунку середньої та граничної помилки вибіркового спостереження соціально-економічних систем при різних схемах відбору. Здатність до визначення обсягу вибірки на основі використання пакетів прикладних програм.
Здатність до розв'язання проблем розвитку суб'єктів підприємницької діяльності за допомогою бізнес-моделювання	Здатність проведення первинного та вторинного групування статистичної інформації. Здатність розробки макетів статистичних таблиць. Здатність групування статистичних даних за допомогою пакетів прикладних програм
Здатність до побудови обґрунтованої системи показників наукового дослідження та вибору релевантних методів дослідження	Здатність до проведення розрахунків середніх та відносних показників при дослідженні соціально-економічних систем. Здатність до проведення аналізу інтенсивності динаміки, виявлення наявності тенденції в динамічних рядах та прогнозування соціально-економічних

	явищ на підставі методу екстраполяції. Здатність до виділення сезонних характеристик в досліджуваних рядах динаміки
Здатність до формування інноваційних управлінських рішень, щодо розвитку економічних процесів та об'єктів	Здатність до побудови різноманітних форм вираження індексів та оцінки їх взаємозв'язку.

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1. Статистичні методи моделювання підприємницької діяльності**

##### **Тема 1. Основи бізнес-моделювання підприємницької діяльності**

- 1.1. Основи моделювання підприємницької діяльності.
- 1.2. Принципи побудови моделей. Класифікація моделей.
- 1.3. Вимоги до побудови моделей. Перевірка якості побудови моделей.

Лабораторна робота за темою 1. Формування інформаційного простору дослідження

##### **Тема 2. Методи та моделі кореляційно-регресійного аналізу в підприємницькій діяльності**

- 2.1. Сутність методів та моделей кореляційного аналізу та оцінки підприємницької діяльності
  - 2.2. Класифікація методів та моделей кореляційно-регресійного аналізу
  - 2.3. Оцінка факторів кореляційно-регресійної моделі
- Лабораторна робота за темою 2. Дослідження економічних явищ за допомогою економетричних моделей

##### **Тема 3. Використання виробничих функцій для дослідження бізнес-процесів**

- 3.1. Сутність виробничих функцій в аналізі підприємницької діяльності
  - 3.2. Алгоритм використання виробничих функцій
  - 3.3. Побудова виробничих функцій для дослідження бізнес-процесів
- Лабораторне завдання за темою 3. Побудова виробничих функції дослідження виробничих процесів на підприємстві за допомогою основних характеристик

#### **Змістовий модуль 2. Моделі управління підприємницькою діяльністю**

##### **Тема 4. Теорія ігор та прийняття рішень**

- 4.1. Сутність теорії ігор та прийняття рішень.
- 4.2. Класифікація теорії ігор та їх сутність
- 4.3. Способи та методи використання теорії ігор при дослідженні підприємницької діяльності

Лабораторна робота за темою 4. Побудова інформаційного простору для дослідження поведінки учасників фінансового-господарської діяльності

## Тема 5. Моделі поведінки споживачів та виробників

5.1. Теоретичні аспекти моделей поведінки споживачів та виробників

5.2. Загальні моделі поведінки споживачів та виробників

5.3. Використання моделей поведінки споживачів та виробників при моделювання підприємницької діяльності

Лабораторна робота за темою 5. Дослідження взаємодії споживачів та виробників

## 4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

**поточний контроль**, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, лабораторних занять, тестового завдання і контрольної роботи та оцінюється сумою набраних балів.

Лекції (4 бали):

0,5 – присутність на лекції;

1,5 – активна участь в обговоренні питань лекції.

Лабораторна робота (8 балів):

2 – активна участь у вирішенні лабораторних завдань;

4 - лабораторну роботу виконано з деякими помилками та здано без захисту

6 – лабораторну роботу виконано вірно та здано без захисту;

8 – лабораторну роботу виконано вірно та захист звіту відповідно до графіку навчального процесу

Тести (2 бали):

25% правильних відповідей – 0,5 балів;

50% правильних відповідей – 0,75 балів;

75% правильних відповідей - 1,5 бали;

100% правильних відповідей - 2 бали.

Есе з презентацією матеріалу (4 бали):

4 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано аналітичні пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено комплексне дослідження об'єкту дослідження;

3 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано аналітичні пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено достатнє дослідження стану об'єкту дослідження, відповідно меті есе;

2 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано аналітичні пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено достатнє дослідження стану об'єкту дослідження відповідно меті есе, але недостатньо коректно визначено набір показників за перспективами, які впливають на розвиток бізнесу;

0 – зміст та структура виконаного есе не відповідають меті дослідження або виконання есе відсутнє.

Індивідуальна науково-дослідна робота (20 балів):

20 – усі завдання вирішені вірно, зроблено обґрунтовані висновки щодо проаналізованої ситуації;

18 – усі завдання вирішені вірно, але студент припустив деякі неточності у формулюванні економічних висновків;

15 – усі завдання вирішені вірно, але студент зробив не повні економічні висновки;

10 – усі завдання вирішені, але студент припустився помилок у вирішенні завдань та формулюванні висновків;

5 – усі завдання вирішені, але студент припустився значних помилок у їх вирішенні та формулюванні висновків;

0 – студент не з'явився на модульну контрольну роботу.

**Підсумковий/семестровий контроль**, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять. Оцінювання знань студента проводиться за накопичувальною 100-бальною системою.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Таблиця 4.1

### Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекції	Лабораторні заняття	Тестові завдання	Есе	ІНДЗ	Усього	
МОДУЛЬ 1. Статистичні методи моделювання підприємницьк	<b>Тема 1.</b> Основи бізнес-моделювання підприємницької діяльності	1 тиждень	-	-	-	-	-	
		2 тиждень	4				4	
	<b>Тема 2.</b> Методи та моделі кореляційно-регресійного аналізу в підприємницькій діяльності	3 тиждень		6	2	4		12
		4 тиждень	4					4

ЗМІСТОВИЙ модуль 2. Моделі управління підприємництво	<b>Тема 3.</b> Використання виробничих функцій для дослідження бізнес-процесів	5 тиждень		8	2			10	
		6 тиждень	4					4	
	<b>Тема 4.</b> Теорія ігор та прийняття рішень	7 тиждень		8	2	4		14	
		8 тиждень	4					4	
	<b>Тема 5.</b> Моделі поведінки споживачів та виробників	9 тиждень		8	2			10	
		10 тиждень	4					4	
		11 тиждень		8	2	4	20	34	
	<b>Усього</b>			20	38	10	12	20	100

### Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для <b>екзамену</b> , курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

### 5. Рекомендована література

#### 5.1. Основна

1. Статистичне моделювання та прогнозування: Навчальний посібник(гриф МОН). Під ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Раєвневої. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. – 578 с.
2. Статистика: Навчальний посібник / Під ред. д-ра екон. наук, проф. Раєвневої О.В. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. – 504 с.
3. Математические модели трансформационной экономики : Учеб. пособие // Т.С. Клебанова, Е. В. Раевнева, К. А. Стрижиченко, Л. С. Гурьянова, Н. А. Дубровина// Харьк. гос. экон. ун-т. - Х. : ИД "ИНЖЭК", 2006. - 279 с. - Учеб. изд.). - Библиогр.: 119 назв. – рус
4. Моделирование экономики : учеб.-практ. пособие // О. Ю. Полякова, К. А. Стрижиченко, Н. Ю. Голянд// Харьк. нац. экон. ун-т. - Х., 2007. - 138 с. - Библиогр.: с. 135-137 - рус.

#### 5.2. Додаткова

5. Дягтерев Д.А. Количественные методы в международных исследованиях. Международные процессы, Том 13, № 2, с. 35-54
6. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування: навч. посіб. / А. М. Єріна. – Київ : КНЕУ, 2001. – 170 с.
7. Халафян А.А. STATISTICA 6. Статистический анализ данных. – М.: ООО «Бином-Пресс», 2008. – 512с.



### **5.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті**

7. Офіційний сайт Всесвітнього Банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>

8. Офіційний сайт Міждержавного статистичного комітету об'єднання незалежних держав [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cisstat.com/>

9. Офіційний сайт Європейського центрального банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/stats/html/index.en.html>

10. Офіційний сайт департаменту статистики Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>

11. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

### **5.4. Методичне забезпечення**

12. Раєвнєва О.В., Чанкіна І.В., Бровко О.І. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Аналіз та прогнозування рядів динаміки» для здобувачів напряму підготовки 6.030506 «Прикладна статистика» денної форми навчання. – Видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014, 60 с.

13. Раєвнєва О.В., Стрижиченко К.А., Чанкіна І.В., Гольцяєва Л.А. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Статистичне моделювання та прогнозування» для здобувачів напряму підготовки 6.030506 «Прикладна статистика» денної форми навчання. – Видавництво ХНЕУ, 2013, 60 с.